

Če ga je pisatelj sprejel, je moral imeti srce in vest zanj in bi ga moral obdelati po srcu in po vesti. Poleg šolskega sloga Končnikovih beril je v spisu še nekaj notranjih momentov, ki jim ne morem pritrditi. Deček se n. pr. sramuje solz, ki jih joče za očetom (oziroma »naj se jih sramuje«)! Ali je zdaj mar čas, da se otroci smejejo? Polno je takih nezvočnosti. Bramba domovine je potrebna in najvišja dolžnost, dokler imamo sovražnikov. A kadar sovražnikov ne bo več? Učimo se tudi, pridobivati prijateljev! — Če je bila knjižica pisana za izredni vojni čas, naj bi bilo, a če je pisana za po vojni, ne bo pripomogla k zdravemu patriotizmu. Sicer so v knjižici tudi lepi opisi in razlage. Res bi rabili za mladino leposloven opis preteklih in težkih dni, ki bi bil pisan za prihodnje dni, a lepo in — resnično, radi lepote in resnice same. Kaj smo pretrpeli! V dejanju, ki je živo, se jasneje izraža patriotizem kot v pisani besedi in poleg tega bi znali, da smo — možje.

France Bevk.

Fran Bohuslav: Za črnim zastorom. (Igralčevi zabeležki.) Ta 40 strani obsegajoča knjižica, z avtorjevim podpisom s svinčnikom in sliko, ni namenjena kritiki, kot pravi sam, a naj jo omenim samo kronično. Knjižica je posvečena Ljubljančanom. Vse pesmi so tožba iz strašne samote in teme, in pogovor z onimi, ki so ga ljubili in ki jih je ljubil sam. Vid in vonj je izgubil; za vedno se je zagrnil črn zastor pred njegovimi očmi, občinstvo v parterju ne šumi, aplavz ga ne kliče...

»Zakaj si mi, solnce, za vek zatonoilo?
Ne čutiš li, kako igralec drhti
po mali ulogi? —«

Ali: »Niti z vonjem več sladiti
si ne morem grenkih dni...«

V drugem oddelku knjižice nam pa je povedal nekaj bridkih resnic. Berimo jih!

France Bevk.

Pedagoški letopis za l. 1915., XV. zvezek. Na svetlo daje Slovenska šolska Matica v Ljubljani. Uredil H. Schreiner. Ljubljana, 1916.

Uvodnih 18 strani obsega »Sodelovanje slovenskega učiteljstva pri svetovni vojni«, sestavil Jos. Schmorranzer. Poročilo, ki prinaša statistične podatke do konca leta 1915., po poročevalčevi izjavi še ni popolno, treba ga bo semintja popravljati in spopolnjevati. Razvidnica prinaša število mobiliziranih, pogrešanih, ujetih, ranjenih, padlih in odlikovanih učnih moči, in sicer na slovenskih srednjih šolah, po nadzorniških okrajih ljudskih šol ter še nenastavljenih absolviranih učiteljskihnikov. Padlih zaznamuje 39, odlikovanih 52 in 4 učiteljice v samaritanski službi.

Od 19. do 78. strani prinaša Letopis vzgojeslovno razpravo H. Schreinerja: »Mladinsko skrbstvo, oziroma mladinska zavetišča«. Novi dobi gremo nasproti, dobi, ki bo zahtevala preosnove v pedagogiki. Zlasti bo v bodoče treba vzgojiteljem posvečati več zanimanja in skrbi šoli odrastli mladini. V odstavku »Šola in dom« dokazuje pisatelj, da šola in dom ne zadostujeta za dosego smotra, ki ga ima vzgoja; šola in dom ne vzgojita še značaja, celega človeka. Temu nedostatku se bo v bodoče odpomoglo predvsem na dva načina. Šola mora postati v prvi vrsti vzgajališče, ne

sme biti več samo učilnica. Pouk bodi v ljudski šoli najprej vzgojno sredstvo in šele na drugem mestu sme biti smoter sam zase (30). Tudi domači vzgoji bo treba poiskati nadomestil in dopolnil zlasti tam, kjer so otroci v prostem času brez nadzorstva, kjer starši ne znajo in ne morejo vzgojno vplivati nanje. In tu bodo morali poseči vmes spet učitelji-vzgojitelji, ki bodo mladini ob prostem času preskrbeli primerne posla. Po različni tozadevni literaturi opisuje g. pisatelj v drugem poglavju notranje uredbe teh zavetišč za šolsko mladino. Taka otroška zavetišča so zlasti potrebna za obrtne kraje in po mestih — zelo koristna pa tudi po deželi. Veliko večje važnosti pa so mladinska zavetišča za mladino, ki je šoli odrastla. Ta mladina je vodstva prav posebno potrebna; ker družino mora imeti, si jo išče sama, ako nima človeka, ki bi ji pokazal pot v dobro društvo. Ustanove naj se za to mladino zavetišča, ki naj nudijo tej mladini primerne zabave, vzgoje za življenje in poštene družbe. V zavetišču mora biti prostora samodelavnosti in samovladi. Prvo in glavno pravilo bodi: Nič opojnih pijač in nič tobaka! (51.) Podrobno se naštevajo razna vzgojna in zabavna sredstva. Pomenljive so besede, ki jih je podčrtal g. pisatelj, namreč da mora zavetišča vzgoja vzgajati značaje na »npravno-nabožni podlagi« (57, 58, 59). Ko govori v nadaljnjem poglavju o »Selcih in stezosledcih«, pazi pisatelj na to, da vse tozadevne vzgojne pripomočke podredi načelom, ki jih je razvijal in postavil v prejšnjih poglavjih. Na koncu tega dela sam piše dobesedno: Iz malih podatkov, ki sem jih navedel, je razvidno, da zasledujejo izsledovalci vobče iste smotre kakor zavetišča (67). Na strani 66. pa poudarja: Vodilna misel vsega dejanja in nehanja izsledovalca pa mora biti vselej: vse za narod in očetnjo, za cesarja in Boga. Pri izvajanjih v zadnjem delu pod naslovom: »Vojaška priprava mladine in domovinska vzgoja« bo vzgojiteljem zlasti treba paziti na navedeni resni citat iz F. W. Foersterja. Dobro so utemeljeni razlogi za vojaško pripravo, lepo je naslikana romantika, ki jo nudi mladini taka vzgoja, idealni so tudi obetani uspehi; nad vse važen pa je stavek, ki naj se res v dejanju drži: Tako vplivanje na mladino menda ni nikako »povojačevanje« (militarizovanje) šole (74).

Letopis prinaša v nadaljnjem »Poročilo o delovanju Slovenske šolske Matice l. 1915. Sestavil M. Pirc,« ter »Skupni pregled Slovenske šolske Matice. Sestavil J. Dimnik.«

V. B.

Glasba.

Otajstveni uznik — Evharistični jetnik. Spjevala M. Elizabeta; preveo prof. Fr. Rožić. Uglasbio P. Hugin Sattner. Zagreb. Tiskala »Nadbiskupska tiskara«.

Pravzaprav bi moral slovenski naslov spredaj stati. Zakaj komponirano je očitno slovensko besedilo, deklamacija je v slovenščini lepa, vznesena, hrvaščini dela včasih na najmarkantnejših mestih precejšnjo silo, tako da bo imel hrvatski pevec tu in tam težavo, krepak muzikalični akcent spraviti z nepoudarjenim besedilom v soglasje: n. pr. slovenščina:

moj evharistični Gospod; Tebe ne zazre nikdar.

hrvaščina:

moj Gospode otajstveni; Tebe nitko ne gleda.